

Tolypella intricata

Uddrufse

Alger, Kransalger

NE NA LC DD NT **VU** EN CR RE

Sårbar (VU)
B1ac(ii,iii,iv)+2ac(ii,iii,iv); D2

Klass: Charophyceae (kransalger), **Ordning:** Charales, **Familj:** Characeae, **Släkte:** *Tolypella* (rufsen), **Art:** *Tolypella intricata* - uddrufse (Roth) Leonh. **Synonymer:**

Kännetecken

Uddrufse ger ett mycket rufsigt intryck och ser därmed ut som en "typisk" *Tolypella*. Kransgrenarna delar sig ojämnt i en längre och en kortare stråle. De översta grenarna är sammandragna till täta nystan. Arten kan förväxlas med trubbrufse *T. glomerata*, den enda övriga art inom släktet som förekommer i södra Sveriges inland, men skiljer sig från denna genom att kransgrenarnas ändcell har en liten taggspets (använd lupp!).

Utbredning och status

Uddrufse är sedan 1990-talet känd från sex lokaler på Öland och en på Gotland (Blindow 2009, Artportalen 2015). Under 1800-talet finns den även rapporterad från Skåne (flera lokaler) och Småland (en lokal) samt flera lokaler på Gotland. I resten av Norden är den tidigare rapporterad från Danmark (flera lokaler på Fyn och Själland) men betraktas numera som nationellt utdöd där (Baastrup-Spohr m.fl. 2013). Uddrufse förekommer för övrigt i Väst- och Mellaneuropa, Nordafrika samt Nordamerika och Australien.

Ekologi

Uddrufse förekommer i diken, pölar och dammar, ofta i nygrävda vatten eller periodiska småvatten som torkar ut under sommaren. Mer sällan finner man arten på grunt vatten i sjöar. Liksom vårslinke *Nitella capillaris* mognar den tidigt på säsongen och försvinner därefter. Ofta gror plantorna redan under hösten och övervintrar. Nästan samtliga svenska fynd av arten härstammar från perioden mellan april och början av juli, men några gånger har den påträffats från slutet av oktober till december. Med vårslinke har uddrufse även det gemensamt att flodernas översvämningsområden antas vara dess ursprungliga habitat, och ibland har man hittat båda arterna tillsammans. Uddrufse förekommer i regel i hårt men ibland i mjukare vatten. Både udd- och trubbrufse har en påfallande "meteorisk" natur. De dyker plötsligt upp på nya lokaler, ofta decennier efter det senaste fyndet i området, men försvinner snabbt igen. De är utpräglade pionjärväxter som klarar konkurrens med andra växter dåligt. Oosporerna antas därmed kunna överleva under mycket lång tid.

Hot

Eutrofiering kan vara ett hot mot arten i och med att andra växters tillväxt, och därmed konkurrens, ökar. Det viktigaste hotet anses dock vara den minskade tillgången på lämpliga lokaler på grund av utdikning och dränering i kulturlandskapet, rätning och fördjupning av vattendrag, igenläggning av småvatten samt återställning av grus- och lertäkter då eventuella småvatten ofta förstörs. Reglering av vattendrag och sjöar som ofta leder till tidigare översvämningsmarker inte får vatten kan också vara ett problem.

Åtgärder

Både udd- och trubbrufse gynnas av nyanlagda vatten såsom i grustag, vägdammar, viltvatten, och kräftdammar. Anläggandet av sådana vatten med grunda zoner, och med lämpligt bottenstrat, bör främjas. Det är tänkbart att uddrufse är vanligare än vad som är känt i och med att de flesta vattenväxtinventeringar genomförs under sensommaren när arten redan har försvunnit. Arten bör uppmärksammas bland svenska botanister och myndigheter (länsstyrelser, kommuner) och särskilt i samband med biologiska inventeringar av nyanlagda dammar. Återbesök vid de tidigare skånska lokalerna är angeläget.

Övrigt

Utländska namn - GB: Tassel stonewort.

Naturvård

Åtgärdsprogram: Avslutat

Litteratur

- Algaebase 2015. *Tolypella intricata* (Trentepohl ex Roth) Leonhardi. [<http://www.algaebase.org>] [uttag 2015-11-30].
- Artportalen 2015. *Rapportsystem för växter, djur och svampar*. ArtDatabanken, SLU. [<http://www.artportalen.se>] [uttag 2015-11-30].
- Blindow, I. 1994. Sällsynta och hotade kransalger i Sverige. *Svensk Botanisk Tidskrift* 88: 65-73.
- Blindow, I. 2009. Åtgärdsprogram för hotade kransalger: arter i småvatten/periodiska vatten 2008-2011. Vårslinke (*Nitella capillaris*), Uddrufse (*Tolypella intricata*), Trubbrufse (*Tolypella glomerata*). Naturvårdsverket, Rapport 5849.
- Blindow, I., Krause, W., Ljungstrand, E. & Koistinen, M. 2007. Bestämningsnyckel för kransalger i Sverige. *Svensk Botanisk Tidskrift* 101: 165-220.
- Corillion, R. 1957. *Les charophycées de France et d'Europe occidentale*. Imprimerie Bretonne, Rennes.
- Hasslow, O.J. 1931. Sveriges characéer. *Botaniska Notiser* 84: 63-136.
- Krause, W. 1997. Charales (Chlorophyceae). I: Ettl, H., Gärtner, G., Heynig, H. & Mollenhauer, D. (red.), *Süßwasserflora von Mitteleuropa* vol. 18.
- Maier, E.X. 1972. De kranswierren (Charophyta) van Nederland. *Wetenschappelijke Mededelingen van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging* 93. Hoogwoud.
- Moore, J.A. 1986. *Charophytes of Great Britain and Ireland*. BSBI Handbook No. 5, London.
- Olsen, S. 1944. Danish charophyta. *Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab, Biologiske Skrifter* 3. Köpenhamn.
- Simons, J. & Nat, E. 1996. Past and present distribution of stoneworts (Characeae) in The Netherlands. *Hydrobiologia* 340: 127-135.
- Vahle, H.-C. 1990. Armleuchteralgen (Characeae) in Niedersachsen und Bremen. *Informationsdienst Naturschutz Niedersachsen* 10: 85-130.

Författare

Irmgard Blindow 1998. Rev. Gustav Johansson 2016. ©ArtDatabanken, SLU 2016